

תס"א(21). 陳倉寶雞 - תרגומי האוצר של צ'ן צ'אנג

בזמנו של הדוכס מו צ'ן, חפרו אנשי צ'ן צ'אנג באדמה ומצאו יצור, כמו כבשה שאינה כבשה, כמו חזיר שאינו חזיר, והובילו אותו על מנת להציגו לדוכס מו. בדרך נתקלו בזוג ילדים שאמרו: "הרי זוהי אַו שו²¹, שתמיד בתוך האדמה נמצאת, אוכלת מוחות אנשים מתים. אם רוצים להרוג אותה, יש לנקב לה את הראש עם ארז²²". אמרה אַו: "שני ילדים אלו נקראים 'אוצר התרנגולות'²³. מי ששיג את הזכר יהיה למלך, מי ששיג את הנקבה יהיה להגמון". אנשי צ'ן צ'אנג עזבו אותה ורדפו אחרי זוג הילדים, הילדים הפכו לפסיונים²⁴ ועפו לתוך היער. אנשי צ'ן צ'אנג הודיעו לדוכס מו, והוא שלח את אנשיו לציד נרחב וכך השיג את הנקבה. היא שוב שינתה צורה והפכה לאבן, והציבו אותה בין צ'ין לויי²⁵. עת הקים הדוכס ון מקדש, נקראו²⁶ "אוצר צ'ן"^{27,28}. הזכר עף אל נאנג'י. מחוז מעוף הפסיון בנאן-יאנג של היום²⁹, הרי זה אותו מקום.

מתוך: "מסורת הפלאים המופתיים"³⁰

- 21 המשמעות המילולית של "אַו שו" היא "דיבורי זקנות", ייתכן שיש כאן עקיצה חברתית, בדומה לכמה שמות ב"קלאסיקה של ההרים והימים", בהם משמעותו של שם יכולה לצבוע טקסט תמים בגוון פארודי. אם כי הטקסט בהמשך מתייחס אל היצור רק בסימן "אַו" ("זקנה"), כאילו היה שמו הפרטי, ובכך מטשטש את האפשרות למשמעות מילולית לשם. אפשרות אחרת היא שכתוב כי היצור הוא "הדבר שעליו נסובה שיחת הזקנות", וההתייחסות בהמשך אינה כי היצור פונה נגד הילדים, אלא לכך ש"הזקנות אומרות", משמע: נתגלה פרט נוסף מתוך ריכולים. אך מול כל אלו ניצבת העובדה שבציטוטים של הסיפור ביצירות אחרות (ראו 藝文類聚·雉, 太平御覽·雉) נשמט הסימן השני והשם הוא פשוט "זקנה". השם הזה והעובדה שהיצור מצוי בעבה האדמה, זורקים את משמעותו להקשר אחר: "האלה הזקנה" (媼神) או פשוט "הזקנה" היה כינוי לאלת אדמה, או אף לאדמה עצמה, באותו מובן של הביטוי העברי "אמא אדמה", בימי שושלת האן (ראו 朱子語類·祭). מה שמעלה את האפשרות שמדובר בגירסה אנתרופומורפית לאלוהות, בדומה לקטעים רבים ב"קלאסיקה של ההרים והימים". בכל מקרה, בשל ריבוי האפשרויות והעובדה שהגירסה שלפנינו ספציפית לא תומכת היטב במשמעות כלשהי לשם, בחרתי להשתמש בצורה הפונטית שלו.
- 22 בציטוטים של הקטע במקורות האחרים, שני המשפטים הראשונים בדברי הילדים מחוזרים, כך שאולי היה מדובר בשיר ילדים מוכר ששימש להקנטה. בגירסה שלנו הניסוח אינו מחורז בשום צורה, אך כן יש לו מבנה של ארבעה סימנים למשפט שמכתיב קצב מסוים, וקצב שכזה נשמר גם בניסוח של התרגום.
- 23 בציטוטי הסיפור בשני המקורות האחרים (ראו 藝文類聚·雉, 太平御覽·雉) הילדים נקראים "אוצר צ'ן", שהוא שם קדום ומוכר בהקשר של המקומות והאבן שמוזכרים בסיפור שלנו, ראו פירוט בהערה בהמשך הסיפור. ישנן שתי סיבות אפשריות לכך שהגירסה בטקסט שלנו משתמשת בביטוי "אוצר התרנגולת". האחת היא שמדובר בסימן מורכב המעודד טעויות סופר, אם כי חילוף שכזה מן הסימן 陳 אל הסימן 雞 נראה רשלני משהו. הסיבה השניה היא הנסיבות ההיסטוריות של חילופי השמות באזור: נפת צ'ן צ'אנג, המכילה את פלך צ'ן צ'אנג בו מתרחש הסיפור, שינתה את שמה בשנת 757 לספירה (תקופת שושלת טאנג) ל"נפת ג'אנג'י", מילולית "תרנגולת האוצר" או "הפסיונים והאוצר". ייתכן שלאחד המעתיקים בתקופה שאחרי שינוי השם, "אוצר התרנגולת" נראה ביטוי הגיוני יותר מ"אוצר צ'ן" כדי להסביר את שם המחוז, והוא "תיקן" את הטקסט מתוך בורות. כהערה צדדית, "אוצר התרנגולת" הוא גם שם למרכיב נדיר מאוד ויקר מאוד מן הרפואה הסינית העממית, שמקורו בביצה שלא התפתחה כראוי או באבני כליות, ומתגלה לעיתים בתוך תרנגולת שנשחטה. לא ברור אם החפץ ההיסטורי קשור למונח מהרפואה הסינית.
- 24 הביטוי "פסיון" בסינית הוא "תרנגול מישורים". לכן הופעת המילה "תרנגולת לאורך הסיפור מכוונת למעשה לפסיונים. שמות של נהרות.
- 25 מהמקור לא ברור אם "אוצר צ'ן" מכוון רק לשם המקדש, או גם לשם האבן.
- 26 השם "אוצר צ'ן" (陳寶) הוא שם המתקשר לשם המקום בו מתרחש הסיפור, צ'ן צ'אנג, שמשמעותו "אסמי צ'ן", וייתכן שהוא אף המקור להתיישבות הזו ולשמה. שמו וחשיבותו של "אוצר צ'ן" ידועים עוד מן הפרקים העתיקים של קלאסיקת המסמכים (周書·顧命, קטע 4) שם הוא נזכר כאבן חן יקרת ערך (אם כי לג בתרגומו לאנגלית מפספס אותה לחלוטין), ומ"רשומות ההיסטוריון (史記·本紀·秦本紀, קטע 8 ו 史記·書·封禪書, קטע 8) שם מצויינת הקמת המקדש לכבוד "אוצר צ'ן" בידי הדוכס ון, אם כי התיאור של מה שנתקל בו הדוכס אינו של אבן אלא של "ענן סלעים" שהוא בדרך כלל מושג המתייחס לערפל הררי ולא לאבן חן.
- 28 המשפט תמוה מעט, מאחר שהדוכס מו (621-659 לפנה"ס) שבזמנו על פי הסיפור התהוותה האבן, הוא נכד נכדו של הדוכס ון (716-765 לפנה"ס) שעל פי הסיפור בתקופתו נבנה מקדש לאבן. אולם גירסת "רשומות חיפוש הרוחות" (搜神記) מגילה 8, קטע 7) לסיפור תומכת בשמות הללו.
- 29 במקורות האחרים לא מופיעה המלה "מעוף" בשם המחוז, כך גם במקורות היסטוריים אחרים. זוהי כנראה שגיאת העתקה.
- 30 "מסורת הפלאים המופתיים" לא שרדה לימינו, והקטע שלפנינו שימש בין השאר בשיחזור ע"י לו שו'.